

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De iuramenti comitibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

licet. senfit Dominici. in d. c. vi. circa. §. penult. atque ita resolutionem istam, eiusque distinctionem pretorum Rotæ servat secundum Cassiodor. decis. 1. de iureiur. vbi ipse eam sequitur, senfit eandem opinionem Cardin. in clem. 1. de iureiur. notab. 2. qui per text. ibi exultimat, posse per alii fieri in his, que nullius vel modici sunt præiudicij, quod iuxta iuris regulas propria persona, aut propriis manibus agendum. Idem notarunt Felin. in d. c. licet. colum. 2. de test. b. Dec. in cap. cum parati, nu. 5. de appellationib. & Ias. in l. si is qui pro emptore ff. de usufruct. num. 374. qui hac de re latius scribit.

Est tamen satis frequens dubitatio, quod mandatum sufficiat ad iurandum de calumnia: nam id speciale requiritur. Quidam etenim censent sufficere inandatum generale ad omnes causas, & speciale ad iurandum de calumnia: licet non exprimitur in specie causa, super qua iuramentum hoc præstandum sit: nam in animâ domini nihilominus poterit ex hoc mandato fieri calumniæ iuramentum, sicuti receptum est in praxi, secundum Bart. & Alexand. in d. l. qui bona. §. si alieno. & Capellam Tholosanam 132. quæ quidem praxis iniusta videtur: siquidem propriè verum iuramentum in hac specie per hunc procuratorem in animâ domini fieri non potest. Nam in ea lite, quæ incipio & ignorante domino tractatur, iuramentum hoc fieri non valet: quia nulla est certitudo, quod absit in eius litis defensione, aut prosecutione calumnia. Forlan enim eam dominus minime defenderet, hisve defensionibus nequaquam vteretur, si eius litis scientiâ haberet, idcirco fatua est ista hæc procuratoris iuratio tamen & Mathest. not. ab. 150. prædicti forensis vsus memi perit. Quamobrem iustius ac iure verius est, quod hoc mandatum non sufficiat, sed sit necessariû mandatum speciale ad iurandum de calumnia in speciatim nominata causa, & literæ secundum Bartol. in d. §. si alieno. eundem Bartol. in l. 2. c. de iureiurand. propter calum. Abb. & Barbat. in cap. in pertractandis. de iurament. calum. quorum opinio magis communis est: & probatur à simili, in l. si quis mihi bona. §. sed virum. ff. de acquirend. hered. i. eandem sententiâ tenet Alexand. in d. §. si alieno. Nam cum hic procurator iurare debeat in animâ domini, non poterit absque eius speciali consensu eam obligare: præsertim vbi agitur de periurio committendo, quod grauissimum crimen est, nec procurator quibuscunque verbis constitutus, mandatû habere videtur ad scelus aliquod nomine domini perpetrandû, l. 3. §. si procurator. ff. quod quisque iuris. l. procurator. ff. de cond. indeb. His equidem probauimus, nusquam posse iuramentum per alium, nuncium scilicet, aut procuratorem fieri, in animam domini, nisi ipse habeat mandatum speciale, posse tamè regulariter præstari, dato ad id mandato speciali, quod maxime obseruandû est, vt miremur interim, plurima in iudiciis frequentissimè alieno nomine præstari iuramenta, quæ minime forent admittenda.

§. SEXTVS.

De iuramenti comitibus, & requisitis.

SVMARIA.

- 1 Iuramentum lege Evangelica prohibitum non est.
- 2 Iuramentum comites suos habere debet. Et quos. Et num. 7.
- 3 Qui iuramentum ab alio exigit, quandoque peccat.
- 4 Iuramentum quandoque officium est ad religionis virtutem pertinens.
- 5 Magistratus iuramentum aliquando exigere potest à eius ob bonum publicum.
- 6 Iuramentum quid, & eius utilitas & dignitas.
- 7 De iudicio, quod iuramenti comes est: atque ibi de iurandi necessitate.
- 8 Iurare citra necessitatem, temeritas est.
- 9 Iurandi consuetudo periculosa, & indigna Christiano.
- 10 Periurium quid.
- 11 De veritate, quæ item est comes iuramenti.
- 12 Iustitia comes est iuramenti.
- 13 Iuramentum salutis æternæ contrarium non est seruandum.
- 14 Iuramentum malum implens, duplex malum est. Et num. 17.
- 15 Iuramentum illicitum, & promissorium mali peccatum est. Et non est adimplendum.
- 16 Iuramentum res illicitas promittens, quando mortalem aut venialem culpam inducat.
- 17 Iuramentum si continet promissionem non mutandam, aut non faciendam, non est obligatorium.
- 18 Intellect. ad text. in cap. ult. 22. q. 4.
- 19 Votum castitatis simplex non impedit nuptias futuras.
- 20 Iuramentum cui deficit iustitia comes, aut vere sit periurium.
- 22 Pœna iuramenti temerarij.

Post hæc autem operæ pretium erit de comitibus iuramenti agere, nam vt iuramentum honestè fiat, aliquot necessaria sunt, sine quibus id permissum non est, imo iure optimo improbatum. Huic vero quæstioni præsertim con-

uenit inquirere, an iuramentum sit actus licitus per se, & an fuerit lege Evangelica prohibita iuratio? & quibusdam videbitur, iuramentum prohibitum esse lege Evangelica, iuxta illud Matth. c. 5. quoniam loco inquit Christus Redemptor noster: *Sic sermo vester, est est: non non: quod autem his abundantius est, à malo est.* Idem Iacobus Apostolus admonet cap. 5. Epistola scribens: *Nolite iurare.* Sic Hieronymus in d. cap. 5. Matthæi aduertat, Evangelicam veritatem non recipere iuramentum: cum omnis sermo fidelis pro iureiurando sit, & considerat. 22. quæst. 7. Et idem Hieronymus in cap. 4. Hieremie scribit, Evangelium nos prohibere iurare. Item & Zacharia cap. 8. testatur, Dominum in Evangelio præcepisse, ne iuremus. Hoc ipsum & Theophylactus probat, dicens: In lege Mosaica non erat malum iurare: post Christum autem malum est, sicut & circumcidere, & in summa quicquid est Iudaicum, & præterea quod à malo est, illicitum esse videtur. Matth. cap. 7. *Non potest arbor mala fructus bonos facere: sed iuramentum à malo est, vt constat in præcitato cap. 5. Matthæi.* igitur illicitum esse apparet, & tamè nihilominus proponimus primam hæc in controversia conclusionem.

Iuramentum lege Evangelica prohibitum non est. Hæc probatur auctoritate Pauli ad Hebr. cap. 6. vbi Apostolus inquit: *Homines per maiorem se iurant, & omnis controuersia eorum finis est iuramentum.* Deinde si iuratio peccatum esset, non ita frequenter iurasset idem Apostolus, 1. ad Corinth. cap. 15. *Quotidie morior per vestram gloriam fratres.* Idem 2. ad Corinth. cap. 1. *Testis, inquit, Deum inuoco super animam meam, quia parcens vobis, nondum veni Corinthum.* Et ad Galat. 1. *Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior.* Ad Roman. 1. *Testis est mihi Deus, cui seruius in spiritu meo.* Hanc denique assertionem multis comprobatur Diuus Augustinus in sermone 28. de verbis Apostoli. Et in lib. contra mendacium. Et in lib. contra Manichæos. Et de sermone Domini in monte. 22. text. optim. in ovis peccatum, quæst. 1. Et in c. 6. & Christus in iureiur. Nam quod ex Evangelio in contrarium adducimus, non est intelligendum de malo culpæ ipsius iurantis: sed de culpa ipsius exigentis iuramentum qui sit nimium incredulus, quemadmodum ipse Augustinus explicat in d. lib. de sermone Domini in monte. Romanus Pontifex in d. c. & si Christus. Thom. in 2. 2. quæst. 89. art. 2. *Aut sanè ideo Christus dixit, quod amplius est, à malo est: quia iuramentum oritur à malo pœnæ, sitque malum pœnæ propter ingenium & conditionem mortalium, quibus post peccatum Adæ non est facile de rebus occultis fidem adhibere citra testes & iuramenta: etenim si status humanæ innocentie perdurasset, nunquã concessum fuisset hominibus iurare, eo quod mala tunc esset iurandi necessitas: sed simplici verbo præterea homines mutuo sibi fidem. Cum serpens ille hanc plagam humano generi impegit: siquidem & ipse mandat semper fuit, vt haberetur Ioan. cap. 8. inde auctoritas hominum laxa fuit adeo quidem, vt non facile homines sint, quibus adhibeat fides, iuxta illud Psalm. 15. *Ego dixi in excessu meo: Omnis homo mendax.* Sic & hanc interpretationem idem Augustinus & Romanus Pontifex in d. cap. & si Christus. ad Matthæi locum vt congruam ad miserunt, cap. 1. ergo. 22. quæst. 1. Quamobrem Diuus Chrysostronus in Commentarijs super Matth. cap. 5. illum locum, à malo est, de Diabolo interpretatur, nimirum, vt ait Theophylactus, quod omnis infidelitatis Diabolus primus sit auctor. Et præterea Iesus Redemptor noster, licet in d. cap. 5. Matth. per creaturas iurare prohibuerit, nusquam tamen vetuit iurare per creatorem, secundum Hieronymum in ibi, & Innocentium III. in d. cap. & si Christus. Aptior tamen est auctoritati Evangelicæ, & Iacobi Epistolæ ea interpretatio, vt constituamus iuramentum tunc illicitum esse, ac semper fuisse, cum 7. ei desint comites illi, & circumstantiæ, quæ solent id reddere licitum, nonnunquam honestum religionis officium: quod si fiat iuramentum, adhibitis eius comitibus, nulla ex parte illicitum esse potest, iuxta communem sanctorum virorum traditionem. Explicat diligenter Sixtus Senensis in bibliotheca. libro 6. adnotatione 26. Deinde, vt obiter Hieronymi auctoritati satisficiamus, forsan voluit Christus ostendere maximum discrimen, quod latissimum patet inter antiquam Synagogam, & nouam Ecclesiam. Nam cum Iudæi, auctore Paulo ad Galat. 4. veluti paruuli essent in fide, nihil à feris differentes, aliqua eis pro eorum imbecillitate indulgebantur, quæ profectionibus iam Christianis, & tanquam filiis ad legitimam ætatem adultis, atque his*

ex causa necessitatis, vt tandem id fiat maxima cum circū-
 spectione in re quidem graui, & vbi iuratio necessaria est
 ad persuadendum id, quod iuramento asseratur, est enim
 8 temeritas quadam, & planè irreuerentia diuinæ maiesta-
 tis citra necessitatem pro quibuscunque rebus, etiam mini-
 mis iurare. Nam id est adsumere nomen Dei in vanum, cū
 frustra fiat iuramentum, suoque sine carcat, finis autem iurif-
 iurandi est ipsa necessitas persuasionis & fidei, vt veritas
 confirmetur, ac credatur asserenti & promittenti. Hic autem
 statim deficit, si iuramentum fiat, vbi nulla adest ad
 persuadendum iurandi necessitas. Quanta verò necessitas
 ad iurandum sit requirenda, maxime admonuit Isocrates
 apud Ioannem Stobaeum, *Sermone, 25.* Sacramentum, inquit,
 oblatū tibi duabus de causis iurato, velut te ipsum turpi sus-
 picione liberet, vel vt amicos ex magnis periculis eripias.
 Pecuniarū verò gratia, & si iustā causā habeas, nullum De-
 um iuraueris. Sin minus, aliis periturus, aliis avarus videberis.
 Hæc Isocrat. Sed & Pythia Lacedæmonis vnū genus iurifurandi
 proponens, respondit: Satius ac melius illis fore, si absque iurifurando
 affirmassent, teste Plutarcho in *problematis Rom. ca. 27.* qui ex Phaurino tradit, veteres iustif-
 se pueris Hercule iuraturis exire domū, & sub dium pro-
 gredi: idque de industria, vt moram efficeret ea solennitas,
 & deliberandi daret spaciū, ne pueri sic temere peierare in-
 fuscarent. Præterea iuramentū caret iudicio, si id frequen-
 tus fiat: cum ex frequenti iuratione magnū sit peierandi pe-
 riculū, saepeque periuriū inde contingat: legitur enim *Ecclesiastici c. 23.*
 Iurationi nō assuecat os tuum, multi enim casus in illa. Et iterū: Vir multū iurans replebitur iniquitate, non
 9 discedet à domo eius plaga, retulit text. in *d. c. si Christus.* Est
 igitur iurandi consuetudo periculosa, quippe que via periuriis
 sternat. Necessitas autē iurandi tunc vere contingit, quando illa
 veritas, que iuramento firmanda est, nequeat alia via comprobari: eaque
 iuratio necessaria sit tucendæ charitati: siquidē Deus non est
 qualibet ex causa in testē vocandus. Quia & prudētia huius comitis
 ratione ad iurandū requiritur: nempe vt iuramentū fiat præuia
 consultatione, maturō iudicij examine. Dicitur autē iuramentū, quod hoc
 comite caret, à Dino Hieronymo periuriū in præcitatō locis; non ex eo,
 quòd verè periurij crimen hinc possit omnino deduci, sed quia sit hæc
 incauta iuratio, quæ admodū exponit gl. ibi *communiter* recepta in
 ca. tua nos de iur. iurand. incauta vero iuratio quoadmodum periuriū
 dici poterit; quia iurans exponit se periculo peierandi ob incautā
 iurationē, vt tradit Thom. 2. 2. *q. 98. artic. 1. & 2.* qua ratione vbi de
 periurio, quoad eius propriam vim & significatiōē tractabitur, de hoc
 improprio periurio nulla erit ratio habenda. Est etenim proprie
 10 periurium, mendacium iuramento firmatū, secundum Thom. in *d. art. 1. q. 98.*

11 Secundus iuramenti comes veritas est. Nam actus morales ex fine
 speciē fortiantur; finis autē iuramenti est confirmatio dicti humani,
 huic verò confirmationi falsitas opponitur, quæ dubio procul finē
 iuramenti extinguit, atque tollit omnino, atque ideo à falsitate præcipue
 conitat peruersitas iuramenti; de qua ratione periurij falsitas est, vt docet
 sanctus Thom. 2. 2. *q. 98. artic. 1.* quo fit, vt veritas sit necessarius
 comes iuramenti, quæ quidē si deficiat, periuriū proprium efficit;
 quia veritas penitus requiritur in iuramento; vt id, quod asseritur,
 verū omnino sit, atque id, quod negatur, sit vtique falsum, in
 promissorio autem iuramento, vt id, quod promittitur, tempore &
 loco impleatur, abest etenim à iuramento omnis eius substantia,
 si veritas deficiat, adsumiturque nomē Dei in vanū. Quia
 ratione veritas est necessaria & substantia honestatis iuramenti.
 Peccatū ergo, & mortale est omne assertorium iuramentū,
 si veritas defit, etiā si id ioco fuerit factū, imo maiorem irreuerentiam
 committit in Deum, qui ioco falsum iurat, vt docet Thom. *de q. 98. artic. 3.*
 sic periurus grauitur punitur iure humano, præter diuinā
 punitionē, quod statim à nobis latius tractabitur in §. quo par-
 nas aduersus periuros statutas, explicabimus. Nec de hoc iuramenti
 comite amplius hic tractare liber: quandoquidem res sit omnino
 expedita, absque veritate iuramentum periurium quidem esse
 grauissimumque, & mortale crimen.

12 Tertius iuramenti comes à iustitia pendet: & verè requirit
 ad iuramenti honestatem, quod sit licitum, aut decet id quod iuratur,
 quemadmodum constat ex his locis, quæ paulò ante adduximus ad
 comites iuramenti, vnde sequuntur plura.

Primum, quod iuramentum ¶ vergens in dispendium salu-
 lutis aternæ, nullo pacto seruandum est, cap. non est obligati-
 um, de regul. iur. in 6. cap. si vero. cap. quidem §. vlt. cap. si-
 cap. in malis. c. qui sacramentum cum multis aliis eiusdem. *quest. 22. quest. 4.*
 impia etenim est promissio, que scelere adimpletur. Nam
 vbi quicquid ¶ aliquid promittitur, quod impleri non potest,
 ideo quia illicitum sit, vel dedecens, aut iure prohibetū, vel
 diuinis consiliis contrarium, nulla contrahitur obligatio:
 cum Deus neminem ad aliquod ex his obliget. Quia ratio-
 ne in cap. neri. 1. 3. *dist. 1. & in cap. duo mala. eadem dist. 1.* scriptum
 extat, minus malum esse iuramentum, noxiū frangere,
 quam implere, imo verè nulla est hic iuramenti violatio,
 quandoquidem ex supradictis non sit huic iuramento vlla
 obligandi vis, quod & sanctus Thom. explicat, 2. 2. *quest. 98. artic. 7.*

Secundo hinc sequitur, omne iuramentum promissori-
 um, quod rem ¶ illicitam vel indecentem, aut diuinis con-
 siliis contrarium contineat, peccatum esse, vsurpat enim
 otiose quis nomen Dei in vanum, si iuramento id promit-
 tat, quod non licet, vel non debet soluere, ex cautis modò
 expositis, derogat etenim venerationi diuinæ maiestatis,
 qui eam in huiusmodi promissionum testimonium addu-
 cit, atque ita hæc iuramenta temeraria dicuntur, cap. de iur. iur.
 2. 2. *quest. 4. cap. si nostri. de iure iur.* notatur in cap. Florentinum. 2. 2. *quest. 98. artic. 7.*

Tertio patet ex his, hæc iuramenta ¶ temeraria tunc ad
 peccatum mortale pertinere, cum id, quod sub iuramento
 includitur, & promittitur, crimen est mortale, secundum
 omnes, in d. cap. si vero. gloss. in d. cap. si in nostris. *Erin d. cap. Florentinum.*
 Nam si obseruatio huiusmodi iuramenti crimen est
 mortale, idem peccatum admittitur, quando iuramentum
 præstat, eadem equidem ratione, qua prohibetur res, etiam
 interdicitur iuramentum promissoriū eiusdem rei par-
 trandæ. Et præter alia, quæ ad grauitatem huius peccati ad-
 duci possunt, constat maximam irreuerentiam cōtra maiestatem
 diuinam committi, si quis Deum ad rei illicitæ, &
 sub mortalis criminis reatu prohibet promissionem, testē
 aduocauerit. Deinde si ita iurans animum habet agendū,
 quod iuramento promissū, planè constat, eam intentionem
 peccatum esse mortale, quod si animum desit faciendū, con-
 sequitur manifeste itidem mortale culpam contrahi, quia
 nomen Dei in vanum iurans adsumpsit, Deum ipsum in
 testem adsumens falsæ promissionis: quod iam in hac re-
 latione in specie adnotauimus, idcirco, peccatum hic mor-
 tale constituitur.

Quarto deducitur iuramentum, & tunc temerarium esse,
 cum aliquid promittitur, quod venialem culpam habet,
 gloss. in cap. si aliquid. 2. 2. q. 3. Ioan. Andr. Dom. & Franc. in hoc
 quamuis de pact. 6. vbi Georg. Natan. notat. 7. idem notat & Ioan.
 de Selua in tract. de iure iur. 3. part. 4. limit. Nam cum veniale
 peccatum opponatur feruori charitatis, cōsequitur ex hoc,
 nullam posse etiam præstito iuramento constitui obligati-
 onem ad id agendum, quod venialem habet culpam: atque
 ideo maximam esse temeritatem iuramento promittere
 rem hæc culpa dignam, notant Abb. & Felin. post alios in d.
 cap. si vero.

Hinc & quinto constat, iuramentum promissoriū veni-
 nialis actus & culpe peccatum esse veniale, Quia etsi iurans
 adimpleat, quod promissit, solū venialiter peccat: & qui
 iurat veniale opus facturum, non se illaqueat, ne iuramentum
 implere possit, nisi tantum sub reatu veniali: vnde non
 peccat, dum iurat, nisi venialiter: atque ita in specie notat
 Caiet. in d. *quest. 89. artic. 7. in respon. ad 2. & Seluest. in verb. iuramentum. 4. quest. 1. & in verb. iuramentum. 2. q. 7.* idem ipse Caiet.
 in *summa. verb. periurium promissoriū.* tamen si Catharinus admo-
 nuerit, cauendum esse ab hac opinione.

Sexto adhuc ex præmissis patet, si ad amissim hanc mate-
 riam expendamus, non satis sufficientem esse argumenta-
 tionem istam: iuramentum quodcumque vergens in dispen-
 dium salutis aternæ, seruandum non est: igitur iuramentum
 quodlibet, quod non tendat in detrimentum salutis
 aternæ, seruandum erit. Hæc etenim collectio minime va-
 let. Sunt ¶ sanè quædam iuramenta promissoria, que etiam si
 possint seruari, quia ex eo nullum dispendium salutis spiri-
 tualis sequitur: atamen nulla est obligatio ex ea promissi-
 one deducenda, que iuramentum cogat ad seruandum id, quod
 iuramento promissit. Sunt ad hæc pulchra verba sancti Tho-
 mæ in d. *q. 89. artic. 7. ad secundum.* in hunc equidem modum: Si quis
 autem

re cum commendantes Roman. *ſingul. 510. & Ripa in cap. 2. de reſcript. colum. 3.* Sed licet hec opinio communis ſit, mihi tamẽ nuquam placuit, video etenim prius iuramentum nullam habuiſſe obligandi vim, nec habere: atque ideo non poſſe verẽ & proprie periurium contingere, tametſi non fiat id, quod in eam iurationem deductum fuerat, id verò, quod poſteriori iuramento promiſſum eſt, abſque villo periurij reatu fieri quidem potuit. Nec eſt abſolutio neceſſaria à priori iuramento, cum ex eo nullum iurationis vinculum proceſſerit. Quamobrem aliter intelligi poterit reſponſio text. in d. cap. tua nos. Nam prius iuramentum, cuius inibi mentio fit, de ſoluenda penſione maiori, potuit, ac poterat ab ipſo iurante abſque periculo ſpiritualis ſalutis ſeruari ad eius vitã: & ideo in hoc ſenſu iuramentum illud validum fuit, quoad obligationem ſaltem ante abſolutionẽ, quã neceſſaria eſt, & omnino preſtanda, ex eo quod inique fuerit iuratio extorta de penſione ſoluenda, non quidem inſtituta Epifcopi auctoritate, nec ſolita, ſed noua: vt conſtat ex d. c. ſignificauit. & cap. grauis. de cenſib. & quia ante abſolutionem iſtam in ſpecie cap. tua nos. contrarium iuramentum preſtitit clericus, ac ſcriptum conſtituit in certo periurio, niſi abſolutio fuerit obſerta, punitur pro periurio priuatione beneficij: quemadmodum ibidem adnotarunt Card. & Fel. *column penult.* quia ſiue ſeruauerit prius, ſiue poſteriori iuramentũ, manifeſta eſt periurij culpa; ſi prius, ex eo quod violat poſterius: ſi poſterius, ex eo quod violat prius, quod ante abſolutionem ſeruare tenebatur. Atque hæc dicta breuiter ſint de comitibus iuramenti, reliqua verò ad hanc quaſtionẽ pertinentia, non admodum recondita, nec difficilia ſunt, & quã diximus, ea tantũ ratione tradidimus, vt propoſita materia quoad qualẽmcunq; cognitionem ſatisfaceremus.

§ SEPTIMVS.

De periurio, blaſphemia, & falſo.

SVMMA R I A.

- 1 Periurij grauitas. & an ſit maius crimen homicidij.
- 2 Periurium lege Pontificia & ſeculari puniri poſſe.
- 3 Periurus qualiter iure canonico punitur.
- 4 Collatio beneficij periurio facta eſt ipſo iure nulla.
- 5 Periurus, an ſit inſamã inſamia iuris?
- 6 Falſi teſtis ratio, criminis grauitas & pena.
- 7 Teſtis falſum teſtimonium dicere poſſe in 10. predicamentis.
- 8 Atticus teſtis, Attica fides, Græca fides.
- 9 Teſtis in iudicio falſum dicens teſtimonium, quo pacto ſit puniendus.
- 10 Periurus ratione iuramenti de calumnia, an ſit puniendus.
- 11 Blaſphemia quid ſit, & eius grauitas.
- 12 Blaſphemiarum ſpecies, & explicantur in ſpecie verba regiarum conſtitutum, quæ de blaſphemis puniendus tractant.
- 13 Deuotare quid.
- 14 De blaſphemia in virginem Mariam, & Sanctos.
- 15 Blaſphemia in fidem Catholicam.
- 16 Blaſphemi qualiter puniendi ſunt, & qua pena veteribus legibus fuerint puniti? & num. ſeq. maxime num. 19.
- 17 Iracundiã impetus non excuſat blaſphemiam.
- 18 Inſidelitatis quæ ſigna.
- 19 Lateranenſis Synodus quid ſtatuat de blaſphemis.
- 20 Pena iudicum blaſphemos non punientium.
- 21 Iure ciuili quæ pena in blaſphemos.
- 22 Iure regio quæ pena ſi aduerſus blaſphemos ſtatuta.
- 23 Linguarium inſtrumentum pena, quo lingua blaſphemi premitur, Hiſpanice morlaza.
- 24 Blaſphemus an repellatur à teſtimonio, tanquam inſamis.
- 25 Conſuetudo an excuſet à blaſphemis penis, & ibidem multa de conſuetudine mala.
- 26 Illicitum conſuetudine licitum non ſit.
- 27 Fornicatio conſuetudine excuſatur, & quare.
- 28 Iracundiã calor frequenter ſolet excuſare à blaſphemis penis.
- 29 De proceſſu in blaſphemis criminem.
- 30 Blaſphemia an hæreſis ſit.
- 31 Obſidientia promittitur ſub pena iuramenti preſtitit, id eſt, niſi obediatur vt periurij pena teneatur.
- 32 Reſtoris vniuerſitatis alicuius præcepta non obediens, an periurus.

His omnibus ad huius materiae cognitionem prænotatis, de ipſius periurij pena tractandum erit: cuius equidem grauitas multis conſtat, quæ tamen conſulto miſſa facimus. [Lectorem admonentes, maximam fuiſſe apud omnes gentes iuramenti religionem, quod Cic. lib. 3. Officior. palam aſſeuerat. Nullum, inquit, vinculum ad aſtringendam fidem maiores noſtri iureiurando arctius eſſe voluerunt. Id indicant leges in x i r. tabulis, indicant ſacra, indicant fœdera, quibus etiam cum hoſte deuincitur fides, indicant nationes, animaduerſionesque Cenſorum, nulla de re dili-

gentius, quam de iureiurando iudicabant. Hæc Cicero. Cui addam id, quod de periuro quodam Iuuenalis ſcribit, de periuro, inquam, qui in animo conceperat, re ipſa nondum animo admiſerat:

*Extinctus tota pariter cum prole domoq;
Et quamuis longa deductis gente propinquis,
Hæc patitur penas peccandi ſola voluntas.*

Hefiodus idem de periuro:

*Tè δὲ ἀπογοργίει ὅτις ἠερονιάει ἀδελφίας
Ἀνδρῶν ὅλ' ὄψεσθαι γόβη παρῖος, δὲς ἀπίου.*

Vnde & apud Gentes, qui Chriſti leges non profitebantur, receptum eſt, non ſolum qui peiraſſet daturũ Deo penas, ſed & eius etiam poſteritatem pro tanto ſcelere diuino iudicio puniendam eſſe. Quæ de re multa alij tradidẽre, quæ poterant adduci ad huius criminis notã. ¶ Satis etenim eſt, crimen iſtud grauiſſimũ eſſe, multisque nominibus à Republica extirpandũ. Nam ¶ id eſt grauius homicidio, ſanctus Thomas exiſtimat in quodlib. 1. art. 18. rationibus ſane vrgentiſſimis. Siquidem periurij eſt tranſgreſſio præcepti prioris tabulæ, & ex eo honori, ac reuerentiã Dei Optimi Maximi detrahitur: ideoque iniuria Deo fit, quæ maior eſt omnibus alijs, quibus proximus offenditur. Deinde, vt ait Paulus, omnis controuerſiã finis eſt iuramentum. Quod ſi ita eſt, conſequitur plane, maius eſſe crimen periurium, quam homicidium, alioqui homicidæ, nec adulteræ niſi quã iuramentum deferretur, quoniam coniectura eſſet, quod per periurium, tamquam per exilius peccatũ maiora contingerent, & celarent crimina. Quo argumento Thomas vtitur in d. articulo. 18. mihi tamen non ſatis placet; quia ex eadem collectione tantũ deducitur, maiori pena homicidij puniri, quam periurium, quod veriſſimũ eſt regulariter. Quamobrem cum tractatur in foro exteriori de puniendis criminibus, de quæ eis quoad punitionẽ detegendis: tunc argumentatio Thomæ in praxim deducitur: in foro etenim interiori nulla eſt huiusmodi conſideratio. Nam ſi accuſatus homicidij crimen id non commiſerit, nullum adeſt in iuramento periculũ, nec periurij timor eſt: ſi verò illud ſcelus perpetraverit, per periurium, quod forſan timetur, non effugit homicidij culpam. Idcirco argumentatio iſta quoad culpã peccati, non admodum vrget. At in foro exteriori, vbi de pena tractatur, ſolum de maiori vel minori ſupplicio eſt controuerſia. Nam ſi maiori pena puniretur periurium, quam homicidium, optima conſtitueretur coniectura, quod reus homicidij delatus, minime auderet interrogatus ſub iuramento crimen negare, ob timorem maioris poenæ: ſi verò minori poenã periurium, quam homicidium puniendum foret, præſumeretur quidem reum iuratum, vt verã de crimine homicidij reſponderet, negaturum quidem homicidij timore maioris poenæ, ſibi propter homicidij iurungendã. Sic ſanẽ dum ſanctus Thomas argumentatur ex autoritate Pauli Apoſtoli, tantum ſequereetur ex eius conſideratione, quod ſi maiori poenã puniretur homicidium, quam periurium, non eſſet iuramentum omnium controuerſiarum finis: ſed ſi iuramentum eſt omnium controuerſiarum finis, vt verẽ Paulus teſtatur, eſſet proſeõ granior poenã pro periurio, quam pro cæteris criminibus inſurgenda, ex argumentatione Diui Thomæ, ne quis ob timorem maioris poenæ pro alijs criminibus ſubeunda periurij committere auderet. Hoc autem adhuc non ſufficeret, quia detecto periurio vtrumque crimen detegitur: nempe periurium, & id crimen, cuius quis apud iudicem accuſatur. Igitur non omnino conuincit argumentatio Thomæ, præſertim quod ſunt aliquot crimina euidenter maiora periurio: vt hæreſis, idololatria: & tamen vbi agitur de his detegendis, reus ipſe periuranti religionem interrogatur. Omnium equidem controuerſiarum finis eſt iuramentum, teſte Paulo, quia id exigitur ad veritatem inquirendam: nec præſumendũ erit, quod reus alicuius criminis delatus velit periurij crimen committere, illudque iam commiſſis addere: atque ita paſſim videmus reos in iudicium delatos, & de criminibus periurio maioribus interrogatos, palam fateri culpã; quia non ita audent iam perpetratis ſceleribus periurij addere, cuius quidẽ nulla eſt congrua ſatisfactio calli, quo tenentur interrogati reſpondere, niſi Republica & proximo damnũ illatum reſtituerint; reſtitutio autem plerumque, quoad Rempublicam, minime fieri poſſe, niſi reſponſio iurata, quæ periurium induxit, retractetur. Vnde